

Da capo

Ik luister naar Hindemiths Ludus Tonalis. Er verschijnt een beeld van een drukke middag. Eerst heb ik een afspraak om te lunchen. Daarna bemoei ik me, tot mijn eigen verbazing, ongevraagd met enkele onbekenden, en raak verzeild in een adviesgesprek ('Heb je wel eens aan X gedacht? Waarom ga je niet Y proberen?'). Ik heb een hekel aan mensen die oplossingen aandragen voor anderen, alsof ze iemands geheim zomaar kunnen doorgronden, en nu zit ik het ineens zelf te doen. Merkwaardig.

Vervolgens heb ik nog een afspraak, verderop aan de kade, in een gebouw van de scheepswerf. Allemaal mannen in pakken, met de vriendschappelijke omgang van het zakenleven. Als ik weer buiten sta ben ik N. kwijt. Ik slenter wat rond in een groot wit casino, door brede gangen met dikke tapijten, wachtend tot we naar huis kunnen.

Kun je dit stuk ook van achter naar voren spelen?

Ik herinner me hoe wij vroeger thuis, in de meimaand, de maand van Maria, de rozenkrans baden. Dan zaten we allemaal bij elkaar in de keuken, voor we naar bed moesten, en prevelden tien weesgegroetjes en één onzevader, vijf keer achter elkaar. Door de monotonie van herhaling verdween de betekenis van de woorden. Er bleven slechts klanken over, ritmische patronen, de melodieën van het murmelen. Je raakte erdoor los van jezelf, in een roes, bedwelmd door de dans van lettergrepen en woorden die geen begrippen meer waren. Alsof je deel was geworden van een koor van kikkers of een concert van zangvogels. Alsof we in werkelijkheid heel andere wezens waren dan we ons overdag voordeden. Ik stelde me voor dat engelen zo met elkaar praten, en dat wij allemaal een soort engelen waren.

Inmiddels weet ik dat wel zeker. Althans, dat de schijnbare helderheid van onze taal en ons denken is gebouwd op een eeuwenoude architectuur van louter klank en ritmiek. Die onttrekt zich aan betekenis, zegt men meestal. Maar is muziek soms zonder betekenis? Zij bestaat uit diepe sedimenten van ervaringen en bewegingen, poëtische rituelen, onzegbaar, laag over laag.

's Avonds fiets ik rond in de stad. Ik kom langs het huis waar Erik woont en zie Pieter achter het raam staan. Is hij op bezoek? Zijn zij bezig met filosofie? Ik weet dat er in de buurt een cursus gaande is, ik heb er zelf een deel van gevolgd. Maar als ik in de pauze de straat oploop, kan ik er niet meer in. De deur zit in het slot. Ik loop rond en bel aan bij de achteringang. Daar blijkt een andere cursus aan de gang te zijn. Dries is bezig in de badkamer van de eigenaar een nieuwe radio op te hangen. De oude, een groot ding, hangt nog aan een

stang aan het plafond. Intussen staat hij tegelijkertijd op doel in de voetbalwedstrijd op straat. Ik zie een gevaarlijke aanval op hem afkomen, roep hem toe om uit te kijken, maar de hele situatie sneeft in gepruts.

‘Hoe verklaar je dat?’, vraagt ze. Ik weet het niet.

‘Zet je lichaam en je ziel en je geest eens op een rij, voor je.’

Ik stel het me voor. De geest is blauw, mijn ziel geel, het lichaam rood. Het lichaam staat in het midden, de ziel rechts, de geest links.

‘Nu voeg je er je stoornis aan toe, zet die er eens bij.’

Ik doe wat ze zegt. Rechts verschijnt een donkere vlek, een sidderende, onwillekeurige beweging. Het lichaam is blij dat dit erbij is gekomen, nu kan tenminste iedereen zien waar hij mee te stellen heeft. De geest blijft koel en onbewogen, hem maakt het allemaal niets uit. De ziel daarentegen is niet op zijn gemak, die worstelt met zijn afkeer, ook al weet zij dat ze hem beter kan welkom heten. Maar hoe doe je dat, met iemand die je lelijk en misplaatst vindt, een ongenode indringer?

‘Het is niet voor niets dat die vlek in je leven is gekomen.’

Nee, dat zal niet.

‘Hij is van jou, hij hoort bij jou.’

Ja, dat zal wel. Maar wat is hij? Een wak in het ijs? De ingang van een kerker? De koude mond van een masker?

Zij vraagt: ‘Wat is zijn rol in je spel?’

Ik weet het niet. Ik weet alleen dat er iets is wat zich wil onttrekken aan controle, en zich bevrijden uit mijn gekoesterde beeld.